

Kontaktsjuksköterska inom cancervård. Hälso- och sjukvård Region Gävleborg

Innehåll

1.	Syfte och omfattning	1
2.	Allmänt	1
3.	Ansvar och roller	2
3.1.	Verksamhetschefer inom berörda verksamheter.....	2
3.2.	Vårdenhetschef	2
4.	Beskrivning	2
4.1.	Kontaktsjuksköterska – definition och kompetens.....	2
4.1.1.	Nationell definition av kontaktsjuksköterska	2
4.1.2.	Kontaktsjuksköterskans kompetens	3
4.1.3.	Utbildning för kontaktsjuksköterskor.....	4
4.2.	Utse Kontaktsjuksköterska	4
4.3.	Patientkontakt.....	5
4.3.1.	Erbjuda kontaktsjuksköterska.....	5
4.3.2.	Kontaktsjuksköterskans roll och funktion i vårdförloppet.....	5
5.	Plan för kommunikation och implementering	6
6.	Dokumentinformation	6
7.	Referenser	7

1. Syfte och omfattning

Syftet med rutinen är att beskriva ansvar och roller för att utse kontaktsjuksköterska samt att beskriva funktionens innehåll och kompetensbehov, så att den enskilda cancerpatientens behov av namngiven vårdkontakt tillgodoses. Denna rutin omfattar all hälso-och sjukvård i Region Gävleborg. Kontaktsjuksköterskan är patientens namngivna vårdkontakt inom cancervård från diagnostillfället tills behovsbedömning i uppföljningsfasen är gjord tillsammans med patienten och/eller närstående där behovet upphör.

2. Allmänt

Målet är att alla cancerpatienter har tillgång till en kontaktsjuksköterska.

Cancervården har stor spännvidd från såväl kurativ som kronisk palliativ vård, avancerad medicinteknisk vård, avancerad hemsjukvård samt vård vid livets slutskede. Ett vårdförlopp avser patientens hela väg i vården med utgångspunkt i de processer som patienterna genomgår under sin resa i hälso- och sjukvården. Vårdförloppet är huvudprocessen och handlar om att utgå från patientens perspektiv och dennes behov. Vården av patienter som diagnostiseras med cancer blir alltmer komplex. En viktig kvalitetsfaktor för cancerpatienten är en fast vårdkontaktkontaktsjuksköterska inom det vårdande verksamhetsområdet för att cancerpatienten ska kunna stärka sin ställning. Behovet av en fast vårdkontakt

betonas i den Nationella Cancerstrategin (SOU 2009:11) med syftet att förbättra informationen och kommunikationen mellan vården och patienten och dennes närstående, och att stärka både patientens och de närståendes möjligheter till delaktighet.

Arbetet med "Ännu bättre cancervård" resulterade bl.a. i en nationell definition och initiering av "Kontaktsjuksköterska" och att breddinföra funktionen inom cancervården.

Inom region Gävleborg finns rutin som beskriver Fast vårdkontakt och Behandlande roll. Båda rollerna handlar om samordning och tydlig kontaktväg för patienten, men på olika nivåer och utifrån patientens behov. Utifrån den rutinen kan kontaktsjuksköterska inom cancervård inneha Behandlande roll eller Fast vårdkontakt, som ska säkerställas för patienten vid behov.

[Fast vårdkontakt och behandlande roller Hälso- och sjukvård Region Gävleborg](#)

3. Ansvar och roller

3.1. Verksamhetschefer inom berörda verksamheter

Ansvarar för att:

- uppfylla målet att alla cancerpatienter får tillgång till kontaktsjuksköterska
- känna till och tillämpa denna rutin när kontaktsjuksköterska utses
- kommunicera och tillämpa rutinen inom aktuellt vårdförlopp
- samtycke från patienten har erhållits och att bestämmelserna om sekretess beaktas vid eventuell samverkan mellan vårdgivare

3.2. Vårdenhetschef

Ansvarar för att:

- känna till och tillämpa denna rutin när kontaktsjuksköterska utses
- denna rutin är känd och tillämpad inom aktuellt vårdförlopp
- erbjuda handledning till kontaktsjuksköterska
- information om utsedda kontaktsjuksköterskor är sökbar i Befolkningsregistret från diagnostillfället och fram tills behovsbedömning i uppföljningsfasen är gjord

4. Beskrivning

4.1. Kontaktsjuksköterska – definition och kompetens

4.1.1. Nationell definition av kontaktsjuksköterska

Nationellt har en gemensam definition av roll och funktion för kontaktsjuksköterskan inom cancervård tagits fram.

Kontaktsjuksköterskan:

- är tydligt namngiven för patienten
- har speciell tillgänglighet och kan hänvisa till annan kontakt när hen inte är tillgänglig
- informerar om kommande steg i vårdprocessen
- göra evidensbaserade bedömningar av patientens behov och vidta åtgärder, antingen själv eller förmedla kontakt med andra yrkesgrupper, samt följa upp insatta åtgärder
- ger stöd till patienten och närstående vid normal krisreaktion
- vägleder till psykosocialt stöd vid behov
- säkerställer patientens delaktighet och inflytande i sin egen vård
- bevakar aktivt ledtider i samverkan med SVF-koordinator
- har ett tydligt skriftligt uppdrag
- har kunskaper som regleras av innehåll och avgränsningar i varje patientprocess
- ansvara för att en individuell skriftlig vårdplan, Min vårdplan, upprättas
- har ansvar för aktiva överlämningar till en ny kontaktsjuksköterska
- har uppgiften att delta i multidisciplinära/professionella ronder/möten

Denna gemensamma definition ligger till grund för arbetet med roll, funktions- och kompetenskrav för kontaktsjuksköterskan inom Region Gävleborg.

4.1.2. Kontaktsjuksköterskans kompetens

Kontaktsjuksköterskan bör ha kunskap och arbetslivserfarenhet om minst 2 år inom den patientprocess som ansvaret avser.

Etiskt förhållningssätt och helhetssyn, som värnar patientens/närståendes delaktighet, ska genomsyra omvårdnadsarbetet.

Kontaktsjuksköterskan har goda kunskaper:

- om personcentrerad vård
- om aktuellt vårdförlopp
- om gällande lagar och författningar aktuella för uppdraget
- om cancersjukdomar, deras orsaker, symtom, diagnostisering samt behandlingsformer inklusive biverkningar och evidens utifrån senaste forskningsresultat inom sitt uppdrag
- om psykosocial onkologi och cancerrehabilitering
- i svåra samtal, kris och krishantering
- om de vårdprogram, inklusive cancerrehabilitering, som är aktuella för uppdraget
- om kommunikation och patientutbildning

- om informations- och kommunikationssystem som stödjer omvårdnadsarbetet och som har fokus i enskilda patienters/närståendes behov och säkerhet som berör uppdraget
- om betydelsen av att olika professioner samarbetar tillsammans med patienten i team för att uppnå de bästa resultaten avseende överlevnad, symtomlindring och välbefinnande
- om cancerprevention
- i palliativ vård, symtomlindring, vård i livets slutskede
- om patientsäkerhet och vikten av säkerhetsarbete för att förhindra misstag så att patienten inte kommer till skada
- om vårdens organisation
- om kvalitetsregister aktuella för uppdraget

Det är även värdefullt om kontaktsjuksköterskan har kunskaper:

- om pågående forskning inom sitt uppdrag
- om att identifiera områden där det behövs mer utbildning, forskning, evidens, förbättringskunskap och servicebehov
- om grundläggande processlära
- om utveckling och uppföljning av vårdförloppsarbete

4.1.3. Utbildning för kontaktsjuksköterskor

Utbildning erbjuds till utsedda kontaktsjuksköterskor, utifrån en gemensam överenskommelse inom RCC Mellansverige och Nationellt. Utbildningen är på avancerad nivå utifrån en gemensam utbildningsplan på 7.5hp.

4.2. Utse Kontaktsjuksköterska

- Berörda verksamhetschefer kommer överens om var i organisationen kontaktsjuksköterska/or ska utses inom aktuellt vårdförlopp.
- Verksamhetschefen ger kontaktsjuksköterskan uppdraget inom respektive vårdförlopp.
- Vårdenhetschefen ansvarar för att det finns ersättare vid kontaktsjuksköterskans frånvaro.
- Vårdenhetschef ansvarar för att ett skriftligt uppdrag inom respektive patientprocess i form av en funktionsbeskrivning upprättas. Funktionsbeskrivning är en skriftlig uppdragsbeskrivning som beskriver arbetsinnehåll och ansvar för funktionen i aktuell patientprocess. Här återfinns diagnos- och verksamhetsspecifika krav för kontaktsjuksköterskans uppdrag.
- Vid behov kompletteras funktionsbeskrivning med en checklista.

4.3. Patientkontakt

4.3.1. Erbjuder kontaktsjuksköterska

- Patienten erbjuds en kontaktsjuksköterska som är delaktig i vårdförloppet från diagnostillfället till avslutad uppföljning eller till att aktiv överlämning sker. I samband med detta bedöms även behovet av fast vårdkontakt och om behovet finns säkerställer kontaktsjuksköterskan att fast vårdkontakt blir utsedd ([FVK rutin](#)).
- Vem som är patientens kontaktsjuksköterska dokumenteras i befintliga vårdsystem, datajournal, Befolkningsregistret och digital Min Vårdplan. Vid dokumentation anges namn, titel, kontaktväg och vårdförloppsansvar. När patienten tackat nej dokumenteras även detta.
- Patient/närstående informeras om
 - vem som är kontaktsjuksköterska
 - vilket stöd kontaktsjuksköterskan kan erbjuda
 - kontaktuppgifter och kontaktvägar
 - vart hen ska vända sig när kontaktsjuksköterskan inte är tillgänglig, t.ex. vid akuta situationer
 - vem som tar över ansvaret vid kontaktsjuksköterskans frånvaro
- vid eventuell samverkan mellan vårdgivare ska samtycke från patienten inhämtas

4.3.2. Kontaktsjuksköterskans roll och funktion i vårdförloppet

- Kontaktsjuksköterskan deltar vid diagnosbesked, vid information om aktuell och planerad behandling samt säkerställer att patient/närstående uppfattat informationen.
- Följer upp att patient/närstående informerats om patientens rättigheter.
- Informerar om kommande steg i vårdförloppet.
- Informerar muntligt och ger skriftlig information om vilket stöd som finns, t.ex. stödpersoner, Ljuspunkten, patientföreningar eller patient/närståendebildning.
- Beaktar särskilt barn som närstående.
- Ger råd och stöd som är individanpassat utifrån patientens/närståendes behov samt förmedlar kontakt med andra yrkes-/professionsgrupper.
- Beaktar cancerpreventiva åtgärder
- Erbjuder patienten Min vårdplan som upprättas i samverkan med patienten utifrån patienten/närståendes behov i ett holistiskt perspektiv. Behovsbedömning, utvärdering och revidering görs regelbundet genom hela patientprocessen. Vårdplanen inkluderar även rehabilitering.
- Att vårdplan upprättats och information getts dokumenteras i befintliga vårdsystem samt registreras i aktuellt nationellt kvalitetsregister.

- Deltar i multidisciplinära/professionella ronder/möten.
- Samordnar vårdinsatserna för patienten.
- Bevakar patientens ledtider för att säkerställa att patienten inte utsätts för onödig väntan.
- Om det finns ytterligare kontaktsjuksköterskor utsedda i vårdförloppet, ska en av dessa ha en helhetsbild av patientens vårdinsatser.
- Deltar i samtal vid recidiv, metastasering och inför palliativa insatser.
- Ansvarar för aktiv överlämning till ny kontaktsjuksköterska. Överlämning sker muntligt och skriftligt. Patient/närstående ska informeras muntligt och skriftligt när kontaktsjuksköterskan överlämnar ansvaret till ny kontaktsjuksköterska.
- Kontaktsjuksköterskan samverkar med andra kontaktsjuksköterskor i de fall patienten har kontakt med olika delar av sjukvården, så att det inte uppstår glapp i vårdförloppet. Vid samverkan beaktas bestämmelserna om sekretess.
- Deltar i utveckling och uppföljning av vårdförloppet, exempelvis genom medverkan i processarbetsgrupper.
- Bevakar patientens möjlighet att delta i kliniska provningar

5. Plan för kommunikation och implementering

VC ansvarar för att denna rutin implementeras inom sitt verksamhetsområde samt att följa upp tillämpningen.

Styrgruppen LPO Cancersjukdomar Region Gävleborg ansvarar för att hålla sig informerat om tillämpningen av rutinen för kontaktsjuksköterska, samt för att vid behov vidta stödjande åtgärder.

6. Dokumentinformation

Denna version av dokumentet har uppdaterats och granskats av:

- Annika Hillgren Mattsson, Verksamhetschef VO Specialmedicin
- Elisabeth Wicklén Verksamhetschef VO Kirurgi
- Johanna Belachew Verksamhetschef VO Kvinnosjukvård
- Johanna Ågren Verksamhetschef VO Onkologi
- Stefan Soneberg tf Verksamhetschef VO Internmedicin
- Sandra Andersson Verksamhetschef VO Öron Näsa Hals
- PNR Region Gävleborg

7. Referenser

Dokumentnamn	Plats
Din skyldighet att informera och göra patienten delaktig, Handbok för vårdgivare, chefer och personal.	Socialstyrelsen.se
En nationell cancerstrategi för framtiden. Statens offentliga utredningar 2009:11	Riksdagen.se
Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)	Riksdagen.se
Patientcentrering i svensk hälso- och sjukvård. En extern utvärdering och sex rekommendationer för förbättring. Vårdanalys Rapport 2012:5	Vårdanalys.se
Patientsäkerhetslagen, SFS-nr: 2010:659	Riksdagen.se
09-41590 Fast vårdkontakt och behandlande roller Hälso- och sjukvård Region Gävleborg	Platina
Nationell beskrivning av kontaktsjuksköterskans uppdrag	RCC i samverkan